

dnevni in učni red v Dijaškem domu. Slovenski državni profesor z majhnimi otroki stanuje že poldrugo leto v vlažnem stanovanju, drugi živi že pol leta ločeno od svoje žene, tretji pa ne dobi niti mesečne sobe in stanuje že drugi mesec v hotelu!

Tako izganjajo tukajšnji Nemci „satana“ tukajšnje stanovanjske komisije z „belcebubom“ ljubljanskega poverjeništvaja za socialno skrbstvo. Kraljestvo, ki je proti sebi, mora propasti!

Opozarjamo narodne poslance in vse osrednje urade v Ljubljani in Beogradu, da mora pri reševanju vseh vprašanj v prvi vrsti odločevati državni interes.

Svoji k svojim!

To geslo so vpeljali Čehi in dosegli z njim krasne uspehe za gospodarsko osamosvojitvev. Toda to geslo, kakor ga mi poznamo, še ni popolno. Čehi so mu pridali še: „a vždy dle pravdy“, t. j. „in vedno po pravici.“ Ta dodatek priporočamo našim trgovcem in podjetnikom. Ne moremo zahtevati od kupca, da iz same narodne navdušenosti kupuje pri našem človeku slabše, kakor bi kupil pri narodnem nasprotniku. To bi oškodovalo kupce, to je pretežni del naroda. Naš človek torej ne sme nuditi slabšega blaga in dela za isti denar ali enakega blaga za dražji denar, ampak najmanj enako blago po isti ceni, če hoče uspešno tekmoovati za nasprotno konkurenco.

To je naša prva zahteva. Imamo pa še poleg te realne zahteve tudi idealne. Tisti, ki hočejo, da jih upoštevamo kot svoje, morajo res biti naši. Morajo podpirati naša narodna in kulturna podjetja, morajo kupovati naše knjige, naročevati naše leposlovne liste, podpirati našo narodno umetnost, biti delavni člani naših narodnih društev. Kdor si pridobiva premoženje, se mora zavedati velikih dolžnosti do narodne kulture. V tem oziru nam naj bodo vzor nemški industrijci na severnem Češkem, ki so ustanovili in vzdrževali strokovne šole; bogati grški trgovci so darovali ogromne vsote za izobrazbo naroda, razne kmetijske, trgovske in obrtne šole nosijo imena posameznikov, ki so s svojimi darovi ustvarili te šole in jim zasigurali obstoj; ameriški milijonarji so ustanovili cele univerze!

Posebne dolžnosti imajo naši narodni podjetniki glede svojih otrok, da jih dobro vzgojijo, jim nudijo primerno izobrazbo, da bodo ali nadaljevali podjetje svojih starišev ali pa s pridobljenim premoženjem kot znanstveniki ali umetniki pomnoževali našo znanost in kulturo, ne pa za ničvredne zabave razmetali bogatstvo, katero je narod nanosil njihovim starišem. Nikdar ne moremo za svoje priznati tistih, ki so sicer Slovenci ali Slovani, njihovi sinovi pa so zašli med nemške „burše“, njihove hčere pa s svojo doto bogatijo naše narodne nasprotnike.

Poleg dobrega blaga in solidne cene je za trgovca in obrtnika velike važnosti tudi ravnanje z odjemalci. Vsakdo gre rajši kupovat k tistemu, ki je postrežljiv in ljubezljiv s svojimi odjemalci in jih ne odbija z odurnim in neprijaznim vedenjem. V tem oziru je treba dobre vzgoje že pri vajencih v šoli in v trgovini ali delavnici.

Da se začne pri nas resno izvajati geslo „Svoji k svojim“, predlagam sledeče: Narodni trgovci, obrtniki in podjetniki osnujejo strokovna narodna društva, v „Ptujskem listu“ naj se otvori poseben oddelek v inseratnem delu, kjer bodo pod skupnim nadpisom „Narodne tvrdke“ inserirali naši ljudi, da jih bomo poznali. Poseben odsek n. pr. v odboru „Jugoslovanske Matice“ naj kontrolira ta seznam, da se ne vtihotapi tvrdka, katera ne zadostuje zgoraj označenim zahtevam. Ta odsek mora postopati nepristransko in pravično, a tudi taktno, da nikogar po krivem ne žali in ne odbija, temveč poučuje in tako odpravlja nedostatke, ki se pojavljajo.

Z doslednim delom bomo dvignili blagostanje in samozavest svojih ljudi ter tako

koristili narodu in državi. Inorodci, ki so prišli k nam, da bi nas izkoriščali in nam gospodovali, bodo se morali asimilirati, če hočejo tu živeti, ali pa bodo morali oditi, odkoder so prišli.

Iz spominov na l. 1901 v Ptuj

Dosti Slovencev živi v Ptuj in izven Ptuja, ki vedno in pri vsaki priliki zabavljajo na Jugoslavijo ter grajajo naše razmere v novi državi. Ako so ti zabavljači in grajači živeli že pod staro Avstrijo v Ptuj, ali v okraju, se bodo še spominjali, kako se je godilo nam Slovincem takrat. Naj bi vendar vsak prebrskal svoj spomin in bi primerjal razmere, kakoršne so obstale pod Avstrijo, z današnjimi. Kdor pa je za tako delo prelen in preneroden, kdor ni poskusil samo onih dobrot, koje smo uživali Slovenci pod razpalo Avstrijo, temu lahko ustreže sto in sto drugih s poročili in doživljaji iz svojih spominov. Evo vam tako poročilo, kojega je zapisal trgovec D. T.: Dne 24. junija 1901 zvečer sem prišel v Ptuj, da se popeljem po noči z brzovlakom v Gradec zaradi trgovskih poslov. Na ulici sem srečal tovariša H. in L. Ker je bilo za vlak še prerano, podali smo se skupaj v kavarno Evropa. Zasedli smo mizo v sobi, kjer ni bilo drugega gosta. Ko smo plačali in se pripravljali na odhod, smo slišali iz sosedne sobe klice: „Heil und Sieg, den Windischen den Strick! Nieder mit den Windischen!“ Ko smo stopili na ulico, zastavil nam je pot davčni uradnik v Ptuj Sommer Konrad. Začel me je psovati z najgršimi imeni. „Windischer Hund, Trottl“ so bili še mili izrazi. Celo pretepati so nas hoteli, da se nismo branili! Komaj smo prišli na kolodvor, bil je uradnik Sommer s svojo družbo tudi že tu. Tu je psovke, kakor: „Sie Windischer Hund, Trottel, Narr“ itd. kar bruhal iz sebe! Zaprl mi je pot do blagajne, da bi ne mogel kupiti lista! Vedno je tiščal v mene in ker sem ga odrinil, da sem mogel do blagajne, je kričal: „Sie Windischer Hund, beschmutzen sie mich nicht!“

Okrajni glavar Ptujski je bil na kolodvoru navzoč, je vsi videl in slišal; pustil pa je uradnika Sommer-ja mirno divjati proti meni Slovincu!

Sommer je nosil tudi Turnarski trak! Tako je postopal in smel postopati l. 1901 plačan državni uradnik, nemški hajlovec proti mirnemu Slovincu. Moj sluščaj pa ni bil edini, ki se je pripetil v Ptuj takrat!

Takih preganjanj nas je vendar rešila Jugoslavija. In jaz vsaki dan hvalim Boga, da je ob enem z Avstrijo hudič odnesel uradnika Sommer in vse njegove bratce in tovarše!

F. Tr.

Gospodarstvo.

Rez v vinogradih.

Rez je brez dvoma eno najvažnejših del v vinogradih. Saj pravi ljudska prislovica: „Neuki rezač nese zvečer na škarjah polovnjak vina domov.“ S tem je povedano, da za rez v vinogradih ni sposoben vsak, sicer drugače dober delavec, ampak da zahteva rez posebno pažnjo, torej v tem delu izvežbane-ga delavca.

Če tudi so za to delo veljavna nekatera, splošna pravila, ga itak ni mogoče izvrševati nekako šablonsko, temveč je treba pri vsakem trsu posebej prevdariti, kako ga je obrezati, da se ne naredijo pogreški, ki bi ogrozili bodisi donos vinograda, bodisi razvoj trte ali celo obstoj nasada.

Pri rezi je vpoštevati starost in moč posamezne trte, trsno vrsto, izhajališče posameznih za rez v poštev prihajajočih rozg, kakor tudi hranilno moč zemlje in strmočo vinograda. Pa tudi na prošle vremenske uime n. pr. na mraz in točo se je ozirati pri rezi.

V prvi dobi po sajenju je obrezovati trse

na kratko, torej na les, ne na rod, da se okrepe v koreninju in dobé močen krepek les. Pozneje, pri dobrem razvoju že v tretjem letu je mogoče pričeti trse oblikovati. Polagoma se vzgoji vsakemu trsu primerno visoko deblo, ki je lahko v strminah okoli 20 do 25 cm, v položnih legah pa okoli 25 do 30 cm visoko. S primernim pomlajenjem je mogoče vzdržati debela vedno na tej visočini.

S konca debela se narežejo trsu ali po pravih dolge rezi šparoni, rezniki in čepi, ali pa po pravih kratke rezi samo rezniki in čepi, kakor že to zahteva moč trsa ali pa lastnost trsne vrste; kajti nekatere vrste ne prenašajo dolge rezi, druge zopet poganjajo prebohotno in slabo rodé pri kratki rezi.

Tako n. pr. ugaja laškemu rilčeku bolj reznichenje, kakor dolga rez, ki ga spravi ob les. Vsled dolge rezi oslabei nasad laškega rilčeka se tudi z gnojenjem težko spravi zopet na noge. Nasprotno bi n. pr. vse vrste bur-gundca rodile prav slabo in uhajale v les, ako bi se njim ne nalagalo šparonov.

Rezaču je torej možnost dana, da s krajšo ali daljšo rezjo regulira rodovitnost in moč trsa.

Glavni regulator moči in rodovitnosti trsa pa naj bodo vendarle vedno gnojne vile in nikakor ne škarje. Vinograd, v katerem se skuša zvišati rodovitnost bolj z rezjo, kakor z gnojenjem, ne bo nikdar star, posebno ne, ako se mu je preveč nalagalo že v prvih letih razvoja.

Trsu pošteno nalaga naj le tisti, ki ga tudi pošteno zalaga; slika marsikaterega vinograda pa kaže, da se to načelo ne vpoštevava povsod.

Nadalje je treba rezaču vedeti, da je v prvi vrsti rodno ono rožje, ki izhaja iz lanskega, to je dvoletnega lesa; kajti rozge iz starega lesa so redkokdaj rodovitne. Za reznike in šparone je torej v prvi uporabiti rozge, ki stoje na lanskem lesu in le, ako teh ni, ali pa, če zahteva to oblika trsa, pridejo v poštev tudi iz starine pognale rozge. Teh se poslužujemo tudi pri pomlajenju trsa ali pa tam, kjer so v navadi vlačeni. V prvem kakor drugem slučaju se nareže ta na starem lesu stoječa rozga na čep z enim, k večjemu z dvema očesoma. Ta čep ima namen dati samo močen rodoviten les za drugo leto, ki pride prav kot reznik za pomlajenje trsa ali pa kot vlačenica za izpolnitev kacega praznega prostora v neposredni bližini.

Rezač mora tudi paziti na to, da po nepotrebem ne zvišuje trs. Zatorej bo narezal šparone in tiste reznike, ki naj v prvi vrsti rodé, nad onimi rezniki, ki imajo pred vsem namen dati rodovitno rožje za prihodnje leto. Ako je tega rožja dovolj, tedaj se lahko pri prihodnji rezi stari šparoni in zgolj radi roda narezani rezniki z nastavljenimi mladikami vred odrežejo in trs obdrži svojo prejšnjo višino. Če pa postane po letih trs le previsok, se ga s pomočjo na starini narezanih čepov lahko zopet sčasoma zniža.

Po toči okleštrane trse je obrezati bolj na kratko, da se zopet okrepe. Le v manje prizadetih, a pognojenih vinogradih se lahko izvrši rez v normalnem obsegu. Pri trtah, poškodovanih po zimskem mrazu, je pred rezjo dognati, v katerem delu mladik je poškodba in kolika je ta poškodba. Z daljšimi rezniki in šparoni ali pa z večjim številom šparonov in reznikov je skušati potem nadomestiti to, kar je mraz uničil.

Rez ni torej tako enostavno delo, kakor bi si kdo mislil, in le oni je dober rezač, kateremu so razlogi njegovega postopanja pri reznji jasni, ne pa oni, ki utemeljuje svoj način reznje s puhlim izrekom: „Tako smo zmeraj rezali“ ali pa „Tako tu vsi režejo.“

Vinarski inštruktor Zupanc.

* * *

Padanje cen usnja. Cene sirovih kož padajo stalno. V Zagrebu se plačuje mesarjem za kilogram kože še 40 kron, dočim na deželi še manj. Posebno slabo je sedaj s težkimi kožami, ker je teh sedaj pri nas v izobilju. Poleg tega je prišlo dosti težkih kož iz Italije. Cene so v splošnem padle za 30